

A yw datganoli wedi bod o fudd i ysgolion?

Siân Hughes

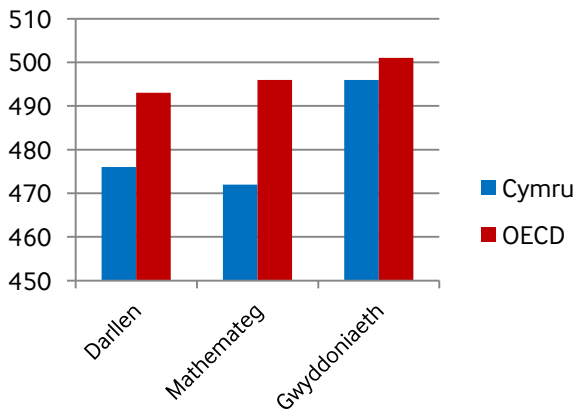
Mae Llywodraeth Cymru wedi cyflwyno polisiau addysg gwahanol i wledydd eraill, ond mae tystiolaeth ddiweddar yn dangos bod safonau disgyblion yn gostwng ymhellach o'u cymharu â'u cyfoedion yn y Deyrnas Unedig a'r tu hwnt.

Ers 1999, mae Llywodraethau Cymru wedi datblygu polisiau addysg gwahanol i wledydd eraill. Mae'r rhain yn cynnwys:

- ymrwymiad i'r system addysg gyfun;
- cyflwyno'r Cyfnod Sylfaen;
- y Llwybrau Dysgu 14-19 oed;
- cyflwyno Bagloriaeth Cymru;
- diddymu tablau cyrhaeddiad ysgolion a phroffion gorfodol ar ddiwedd Cyfnodau Allweddol 1-3.

Mae dau gyhoeddiad o bwys wedi dangos nad yw safonau yng Nghymru cystal ag y gallent fod

Sgoriau PISA Cymru a sgoriau cymedrig OECD 2009

Ffynhonnell: NFER

Er bod canlyniadau arholiadau wedi gwella, mae problemau difrifol wedi dod i'r amlwg yn y system addysg yng Nghymru.

Sut y mae Cymru yn perfformio?

Cafwyd dwy ergyd gan ddau gyhoeddiad o bwys a ddangosodd nad yw safonau yng Nghymru cystal ag y gallent fod. Mae adroddiad blynyddol 2009-10 Estyn yn crynhoi cynnydd addysgol

PISA

Asesiad sydd wedi'i safoni'n rhyngwladol yw PISA ac mae'n cynnal arolwg o ddisgyblion 15 oed yn y prif wledydd diwydiannol. Bob tair blynedd, bydd yn asesu i ba raddau y mae myfyrwyr sy'n nesáu at ddiwedd eu haddysg orfodol wedi meistroli rhai o'r sgiliau a'r wybodaeth sy'n hanfodol iddynt gyfranogi'n llawn yn y gymdeithas.

dros gyfnod o chwe blynedd a daw i'r casgliadau a ganlyn:

- mae'r gwelliannau mewn safonau addysg wedi bod yn araf;
- mae un o bob tair ysgol yn tangyflawni;
- mae'r bwch rhwng perfformiad Cymru a Lloegr wedi tyfu;
- nid yw'r systemau a ddefnyddir i olrhain cynnydd disgyblion yn ddigon da;
- nid yw sgiliau llythrennedd a rhifedd yn cael eu datblygu'n llawn.

Aeth Rhaglen Asesu Myfyrwyr Rhyngwladol OECD (PISA) ati i asesu a chymharu sgiliau darllen, mathemateg a gwyddoniaeth disgyblion Cymru.

Siomedig oedd y canlyniadau. O'r 67 o wledydd a aseswyd, roedd Cymru yn safle 38 o safbwynt darllen, safle 40 o safbwynt mathemateg, a safle 30 o safbwynt gwyddoniaeth. Roedd perfformiad myfyrwyr Cymru nid yn unig yn waeth na'u cyfoedion yn Lloegr, ac yn is na chyfartaledd OECD (gryn dipyn yn is mewn sgiliau darllen a

mathemateg), ond roedd y canlyniadau'n waeth nag yr oeddynt yn 2006.

Beth sydd wedi mynd o'i le?

Dyweddodd y Gweinidog dros Blant, Addysg a Dysgu Gydol Oes ar y pryd nad ffactorau economaidd-gymdeithasol na dwyieithrwydd, nac ychwaith unrhyw wahaniaeth o ran ariannu, oedd yn gyfrifol am y canlyniadau. Tynnodd sylw penodol at y materion a ganlyn:

- diffyg arweinyddiaeth yn y system drwyddi draw;
- gormod o ddewis i ddysgwyr a'r angen i ganolbwyntio ar bynciau strategol a sgiliau allweddol;
- gormod o laesu dwylo;
- chwilio am esgusodion yn lle dysgu o arferion da;
- diffyg ffocws a gwendidau yn y modd y mae'r Adran Plant, Addysg, Dysgu Gydol Oes a Sgiliau (APADGOS) yn rhoi polisiau ar waith;
- awdurdodau addysg lleol rhanedig;
- diffyg asesiadau athrawon dibynadwy;
- diffyg atebolrwydd ymhlith llywodraethwyr ysgol.

Agenda uchelgeisiol ar gyfer y dyfodol

Cyhoeddodd y Gweinidog blaenorol gynllun ugain pwynt i'w roi ar waith yn syth, a hwnnw'n anfon negeseuon pendant i'r sector addysg.

Mae APADGOS ei hun wedi'i ad-drefnu, a pherfformiad yw'r sbardun. Bydd llai o fentrau a bydd awdurdodau lleol yn gweithio'n ôl trefniadau consortia.

Bydd pwyslais cryf ar lythrennedd a rhifedd – cynhelir profion darllen cenedlaethol gan roi sylw penodol i ddisgyblion 7 i 11 oed, a bydd cynlluniau tebyg ar gyfer rhifedd. Bydd y pwyslais hwn ar lythrennedd a rhifedd yn gymwys i benaethiaid,

athrawon ac athrawon dan hyfforddiant hefyd, a threfnir hyfforddiant mewn swydd a phrofion i ddarpar athrawon ar ddechrau ac ar ddiwedd eu cyrsiau hyfforddi. Bydd pwyslais hefyd ar lythrennedd a rhifedd yn ystod y cyfnod cynefino.

Rhoddir pwyslais unwaith eto ar bresenoldeb disgyblion a'u hymddygiad yn yr ystafell ddosbarth a chynhelir asesiadau trylwyr a chyson yng Nghyfnod Allweddol 2. Caiff y rhain eu hintegreiddio ag asesiadau PISA yn yr ysgolion.

Rhaid i gyrff llywodraethu drafod data perfformiad eu hysgolion a chyflwyno'u cynlluniau i wella. Fel arall, byddant yn methu yn eu harolygiadau Estyn.

Yn fwy dadleuol, bydd ysgolion yn cael eu graddio bob blwyddyn, tra bydd yn rhaid iddynt gyrraedd targedau sylfaenol a thargedau cynnydd.

Bydd ysgolion sy'n methu, na ellir eu hachub, yn cael eu cau. Yng ngeiriau'r Gweinidog, bydd yn amhosibl celu perfformiad gwael.

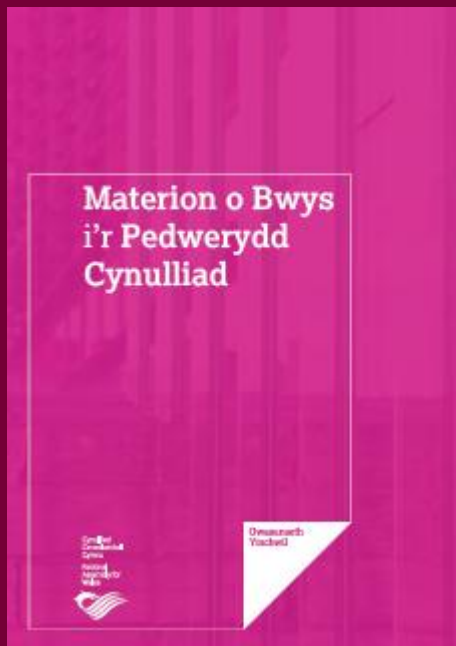
Yr ymateb cychwynnol

Ymateb cymysg a gafwyd gan undebau'r athrawon. Er iddynt gefnogi'r penderfyniad i ganolbwyntio eto ar lythrennedd a rhifedd ac i fynd i'r afael â disgyblion sy'n camymddwyn, teimlwyd bod y Gweinidog wedi gorymateb yn fyrbwyll ac yn ddiangen i PISA. Dywedwyd bod y cynlluniau'n rhy lym a'u bod i'w gweld yn cosbi athrawon. Cafwyd cwynion bod y syniadau'n rhy amwys.

Mae'r Gweinidog am i Gymru fod ymhlith yr ugain uchaf yn hytrach nag yn y 30au yn asesiadau PISA 2015. Mae wedi cyflwyno agenda uchelgeisiol, diamwys a heriol ar gyfer y pedwerydd Cynulliad.

Yn ôl Estyn, dim ond drwy weithio mwy ar y cyd y gellir mynd i'r afael â'r problemau ac mae'r undebau'n poeni y caiff newidiadau eu gorfodi ar ysgolion. Maent yn awyddus hefyd i weld prosesau ymgynghori a chydweithredu priodol. Bydd hon yn gryn her i'r rhai sy'n gyfrifol am sicrhau nad yw Cymru yn gwneud cam â'i disgyblion.

Erthygl o gyhoeddiad gan y Gwasanaeth Ymchwil

Materion o Bwys i'r Pedwerydd Cynulliad

Mae'r ddogfen hon wedi cael ei pharatoi'n arbennig ar gyfer Aelodau'r Cynulliad gan y Gwasanaeth Ymchwil. Mae'n trafod rhai o'r pynciau hynny sy'n debygol o fod o bwys i Aelodau yn ystod y Pedwerydd Cynulliad.

Materion o Bwys i'r Pedwerydd Cynulliad

Am rhagor o gyhoeddiadau, gweler **ein tudalennau ar wefan y Cynulliad**.
www.cynulliadcymru.org/bus-assembly-publications-research.htm

Y Gwasanaeth Ymchwil
Cynulliad Cenedlaethol Cymru
Bae Caerdydd
CF99 1NA

E-bost: **Research.Service@wales.gov.uk**
Twitter: **[@YmchwilCCC](https://twitter.com/YmchwilCCC)**